

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 21. maja 1879.

Obseg: Kaj je finančni minister baron Pretis odgovoril na interpelacijo, ki jo je kranjski poslanec g. Pfeifer z več družimi poslanci ministru stavil 26. aprila tega leta. — Gospodarske skušnje. — Gospodarske novice. — Nekoliko besed o srenjskih cestah. — Telegrafično prerokovanje vremena. — Občni zbor „Glasbene Matice“ v Ljubljani 17. maja. — Limanice volilec pri novih volitvah poslancev v državni zbor. — Mnogovrstne novice. — Iskren zagovornik. (Dal.) — Dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Kaj je finančni minister baron Pretis

v zbornici poslancev 15. dne t. m.

odgovoril na interpelacijo, ki jo je kranjski poslanec g. Pfeifer z več družimi poslanci o davkovskih iztirjevalcih ministru stavil 26. aprila tega leta.

Gosp. Pfeifer je v tej interpelaciji stavil 3 vprašanja, katerih jedro pa je bila nova naprava davkovskih iztirjevalcev (davkovskih eksekutorjev). Ker ta nova naprava velja za novo težnjo davkoplačevalcev, je uže v zadnjem občnem zboru kranjske kmetijske družbe 29. januarja t. l. dobil centralni odbor nálog, naj se obrne do visoke vlade, da se to novo breme kmetovalcem odvzame.

Koliko se upati sme, da se to zgodi, kaže nam odgovor finančnega ministra 15. dne t. m. na Pfeiferjevo interpelacijo, ki se je v bistvenih stvaréh tako-le glasil:

Na 1. vprašanje: na katere postavbe se opira naprava davkovskih iztirjevalcev? odgovoril je minister, da se opira na mnogovrstne cesarske patente. V prejšnjih časih so vojaki kot eksekventi opominjali davkoplačevalce na poplačanje zaostankov, od leta 1860. pa so opravljali to nevojaški eksekventi, po katerih se je pa izvrševanje sekucije večkrat zelo zavleklo. Rubežen, prodajo zarubljenega blagá itd. izvrševale so druge osebe, navadno pa uradniki in služabniki c. kr. okrajnih glavarstev; ta opravila so pa njihovo pravo službovanje zadržavala, in to me je — je rekel minister — napotilo, zaprisežene posebne davkarske iztirjevalce s pogodbo proti odpovedbi umestiti.

Na 2. vprašanje: ali je volja finančae gospóske pri irtirjevanju davka ozirati se na čas, v katerem so davkoplačevalci uže kaj pridelali, in tako iztirjevanje davka polajšati? odgovoril je minister tako-le: čas, ki je za sekucijsko iztirjanje zaostalega davka odločen, določuje §. 4. postave od 9. marcija 1870. leta; kdor tedaj po preteku tega časa v 14 dneh zastanka ne poplača, iztirjati se ima od njega s postavno silo; pri tem iztirjevanji se pa ozir jemlje na prošnje, ki so jih za odpust ali dalje čakanje vložili kmetovalci, če politična gospoška te prošnje za vtrjene spoznava. Natančno iztirjanje

davkov je pa zato treba, da se v državnem gospodarstvu red ohrani; pri tem pa je vendar tudi okrajnim glavarstvom naročeno, da se taki, katerim je obrok za plačilo podaljšan bil ali katere so take vremenske nezgode zadele, da se jim odpust na davku dovoliti sme, ne nadlegujejo s silo, in še posebno na Kranjskem se celim skupinam davkoplačevalcev dovoljuje obrok za odrajtbo zastankov. Mali zneski se morejo pa iztirjati, kajti takih malih zneskov je sila veliko. Na kant se pa devajo le taka z dolgovi že preobložena posestva, kjer se je že bati, da pri predolgem čakanju država v zgubo pride. Če tako posestvo pri očitni dražbi država za mali denar kupi, je to lastniku le na korist, ker mu država posestvo nazaj dá, kakor hitro on zastanek na davku in sekucijsne stroške poplača. Kuntaričevo, na 1130 gold. cenjeno posestvo v Vrbovski vasi, ki je v interpelaciji omenjeno, pa država ni kupila za 2 gold., ampak za 378 gold. 63 kr., ker toliko je na davkih in stroških pred drugimi upniki dolgá, dasiravno je za 2 gold. iztirano bilo. Po tem takem država ne napenja vse sile pri iztirjevanji davkov, marveč gre jej le za vzdrževanje pravega reda na postavni poti; pregleda se pa vselej takim, ki se milosti vredne spoznajo.

Na 3. vprašanje: ali je vladi volja davkarske iztirjevalce odpraviti in drugo, davkoplačevalce manj obtežljivo postavno sekucijsko upravo vpeljati? je minister odgovoril tako: za opominjevanje je po najvišem sklepu od 26. maja 1853. leta določeno 3 krajc. (sedaj 5 soldov) plačila; za drugih 7 dni se ta znesek podvoji; plača se pa le za toliko dni, kolikor jih do teče od dne opominjevanja do dne plačanege zaostanka; tedaj ne plača vsak, ki se na plačilo opominja, po 1 gld. 5 soldov; zamudni 6% obresti zadenejo po §. 1. postave od 9. marcija 1870. leta pa le take, katerih redni davek z državnimi prikladami vred na leto 50 gold. preseže. Z vpeljavo davkovskih iztirjevalcev se tedaj sekucijski stroški niso povečali, temveč še zmanjšali so se za toliko, kolikor je znašalo stanišče in opoldanska hrana, ki se je vojaškim eksekventom dajala. Naprava za trdno vpeljanih davkovskih iztirjevalcev se je dosedaj za pripravo izkazala, in dokler veljá sedanji sekucijski red, bi njih odprava posameznim dolžnikom sekucijskih stroškov čisto nič ne polajšala, pač pa bi to občni koristi škodovalo. Slednjič je omenil minister, da pripoznava potrebo novega, za vse dežele enakega sekucijskega reda; za obravnavo take postave pride pa še le takrat pravi čas, kedar se državnemu

zboru uže leta 1876. v prenapredbo predložene davkovske postave dovršijo. —

Tako je finančni minister zagovarjal novo napravo davkovskih eksekutorjev in jih — nasproti temu, kar ljudstvo o njih skuša — še za posebno dobroto davkoplačevalcev proklamiral.

Čisto naravno je, da oče svoje dete zagovarja; zato pa bodi tudi nam dovoljeno, da svojo vmes rečemo.

Ker se ministrov odgovor suče le okoli sekucijskih stroškov, ki so jih prizadjali vojaški eksekventi pri opominjevanju dolžnikov v primeri s temi, ki se za enako opominjevanje sedaj plačujejo, utegne gotovo mikavno biti zvediti, v kakošni razmeri so nekdanji in sedanji sekucijski stroški med seboj. Iz sledečega se utegne razvideti to. Za rubežen in uročenje naznani prodaje, kar se je ob času rubežni zgodilo, plačal je vsakdo 10 krajc.; drugi stroški, namreč za cenitev in prodajo zarubljenega blaga so pa znašali po 20, 30 do 50 soldov; le kedar se je zarubljeno blago pobiralo (kar se je pa le malokrat zgodilo) prišlo je stroškov na enega po 60, 80 soldov do 1 gold. 20 soldov. Ker se je pa prejšnji čas rubežen in sekucijska dražba le enkrat, k večjemu po dvakrat na leto izvrševala, so ti stroški dolžnika le enkrat, k večjemu po dvakrat na leto zadeli. Sedaj so pa stroški za rubežen, cenitev, izdelovanje in uročenje oklica prodaje, pa za prvo in drugo dražbo skupaj določeni

od dolga do 5 gold. — 45 kr.,

od dolga od 5 do 10 gold. — 90 kr.,

od dolga od 10 do 50 gold. — 1 gold. 60 kr.,

od dolga od 50 do 100 gold. — 4 gold. 30 kr.,

od dolga od 100 gold. naprej 8 gold. 60 kr.;

k tem zneskom pridejo pa še stroški za strežaja ali klicalca pri dražbi, za cenilca in pa za poganjače, kedar se živina gospodarjem jemlje, katere pa c. kr. okrajna gosposka od slučaja do slučaja določuje.

Tu navedeni stroški se ponavljajo pa vsake kvatre, ker imajo davkovski iztirjevalci nálog, dolžnike vsake kvatre eksekvirati.

Po tem se lahko razsodi, katera naprava je davkoplačevalcem bolj ugodna: prejšnja ali sedanja?

Gospodarske skušnje.

* *Nekaj o solnčnicah.* Uže pred več leti so nam „Novice“ povedale, da iz te prekornostne rastline Rusi vzemó vsako leto nad 30.000 gld. za olje, in v 8. listu 1877. leta so zopet hvalile korist solnčnic. Tu pri nas in menda tudi drugod po Slovenskem smo se za to prekornostno rastlino premalo do zdaj brigali, kar pa ni prav. Sólnčnica se dá v gospodarstvu na mnogo načinov v prid obrniti: 1) daje čebelicam obilo voska, medú in voščene smole noter do pozne jeseni, ko uže navadno vsa paša za nje mine, 2) kjer prešičem primanjkuje živeža, kot pri nas, se lahko s perjem krmijo; spodnje perje (a nikoli ne vse, ker bi rastlina preveč trpela) se poreže in zreže in med drugo zelenjavo ter jim v hrano pokuha; 3) iz semena, kjer ga je dosti in kdor ima pripravo, se dela olje. Sicer pa seme kokoši prav rade zobljejo in se ž njim dobro spita, ker je oljnato, pa tudi jajca rade po njem nesó. Tudi marljivi gosp. profesor Povše piše o solnčnicah med drugim tako-le: „Sólnčnice vplivajo tudi na zrak, katerega delajo zdravjšega zato, ker veliko vlažnosti v-se posrkajo. Z obilnim zasajanjem solnčnic bi mogli nezdrave kraje zboljšati, zato priporočam, te rastline zasajati posebno mrzlim pa nezdravim krajem, v katerih ne more zaradi hude zime živeti imenitna rastlina „eukalipt“, ki more mrzlične kraje spremeniti v zdravo

domovje.“ — Naj se zaradi vseh teh raznovrstnih koristi kmetovalci bolj poprimajo solnčnic!

* *Kafra namesto rezanja prasic.* Ker marsikaka prasica pogine po napačnem rezanju, menim marsikomu vstreči s to skušnjo. Lani so „Novice“ priporočale beli petrolej namesto rezanja mrjascev. Prasici pa ob času „rčanja“ naj dá za 5 krajcarjev kafe med hrano pomešane. Ako ne bi prvič pomagalo, naj se jej dá še v drugo, al ne preveč, kajti to bi jej utegnilo škodovati, ker kafe preveč je strup.

* *Svinčene plošice pri zidanju novih pohištev.* Dr. B. Šulek v svoji „Popularni fiziki“ priporoča jih tako-le: Kdor stavi novo hišo na vlažnih tleh, da mu vlaga iz tal ne preleze v zid, naj, ko je temelj postavljen, po celem zidu temelja položi tanke svinčene plošice, ena do druge, in naj potem zopet na dalje zida. S tem bo zabranil mokroti po drobnih luknjicah lezti skozi zid. Svinec je gost, skozi njega ne more mokrota, in ga tudi rijá ne izjé. Škrlijev.

Gospodarske novice.

Stan letošnje letine do konca aprila.

Po razglasu c. kr. ministerstva kmetijstva je rast vseh sadežev zavoljo malo toplih dni v obče zaostala; zato pa tudi k sreči slana zadnjih tednov sem ter tje ni mogla veliko škodovati. Oziromi je bilo vreme v obče ugodno, le v nekaterih deželah, kakor na Primorskem, na Ogerskem, Hrvaškem in v dolnji Avstriji je pšenica zavoljo velike mokrote obledela, zato pa je tudi plevela, posebno na Ogerskem, veliko prirastlo. Setev jarega žita se je na Českem, v Bukovini, na severnem Tirolskem, pa tudi v južnih krajih Ogerskega, posebno pa na Erdeljskem precej hitro izvršila, blizo tako tudi v Predarlskem, Stajarskem, Kranjskem (ni res!), v Dalmaciji in na južnem Tirolskem; zakasnila se je pa jarina v več krajih Moravskega, v večem delu Galicije in v zahodnih delih Ogerskega. Krompir so vsadili v notranjih krajih Českega, v južnih krajih Ogerskega in na Erdeljskem, — v Galiciji in več krajih dolnje Avstrije, Moravskega in Ogerskega niso krompirja do konca aprila mogli še saditi zaradi velike mokrote. Isto veljá tudi od korusa. Deteljša in senožeti obetajo bogato košnjo. Trta je na Ogerskem, v Dalmaciji in južnem Tirolskem do 20. aprila uže lepo nastavila grozdice; v družih krajih kaže se trta zdrava, pa počasi poganja; na Primorskem in v Briksenškem okraji pa se nahaja precej mrtvih trt. Sadje večidel povsod dobro kaže, le na Kranjskem ne hvalijo letos sadnih dreves.

* Francoska vlada je zopet ostro prepovedala, da ne krompir in ne žakliji, sodci in noben drug zabo, v katerem je krompir bil, ne sme iz Nemčije na Francosko, in to zaradi nevarnega krompirjevega žužeka koloradovca.

Nekoliko besed o srenjskih cestah.

Marsikaj pride v časopisih v razgovor, le ena reč je, o kateri se malokrat kaj piše, in to so srenjske (občinske) ceste.

Te ceste so srenjam (občinam) popolno izročene, so tedaj v rokah županov. Če jih kdo popravi, je prav, — če ne, je pa tudi prav, in tako smo s to postavo tako daleč prišli, da nekatere take ceste v največjih srenjah od leta 1866. niso bile prav nič popravljene, kaj še, da bi bile katerikrat popolno narejene! V marsikateri srenji so vendar pridni ljudje, kateri bi